

Erasmus+ program : prilika za knjižničare!

Erasmus+ Program : An Opportunity for Librarians!

Stručni rad

Sažetak: Stalno stručno usavršavanje knjižničara utkano je u samu srž struke, dio je Etičkog kodeksa Hrvatskog knjižničarskog društva, ali i mnogih međunarodnih dokumenata, posebice IFLA-inih. U ovom radu bit će prikazano na koji način program Erasmus+ ispunjava sve uvjete za cjeloživotno obrazovanje knjižničara, posebice u dijelu neformalnih oblika obrazovanja. Erasmus+ je EU-ov program kojim se podupiru obrazovanje, osposobljavanje, mladi i sport u Europi. Naglasak će biti stavljen na mogućnosti obrazovanja odraslih. Njime pojedinci imaju priliku za osobno napredovanje u različitim kompetencijama i vještinama pred kojima se danas knjižničari nalaze, osobito u svijetu brzih društvenih promjena, korištenja različitih tehnologija itd.

Ključne riječi: Erasmus+, europski fondovi, neformalno obrazovanje, obrazovanje knjižničara

Cjeloživotno obrazovanje knjižničara

Stalno stručno usavršavanje knjižničara utkano je u samu srž struke, dio je Etičkog kodeksa Hrvatskog knjižničarskog društva (2023), ali i mnogih međunarodnih dokumenata, posebice IFLA-inih. U svijetu brzih tehnoloških promjena, ali i društvenih okolnosti, kompetencije knjižničara gotovo se svakodnevno mijenjaju. Cjeloživotno obrazovanje postalo je utoliko važnije. Ono obuhvaća, kako navodi Maštrović (2009: 13), sve oblike od formalnog do neformalnog učenja, kao i učenja u radnoj okolini, a same knjižnice dio su cjeloživotnog obrazovanja na način da organiziraju i razvijaju programe trajnog profesionalnog usavršavanja knjižničara, dok se stručnom praksom nastavljaju na znanja stečena sveučilišnim obrazovanjem.

Erasmus+ program

Erasmus+ je EU-ov program kojim se podupiru obrazovanje, osposobljavanje, mladi i sport. S proračunom od oko 26 milijardi eura, program Erasmus+ za razdoblje 2021. – 2027. nudi više prilika za mobilnost i suradnju nego ikad dosad. Naime, bespovratna sredstva dvostruko su veća nego u prethodnom razdoblju i otvaraju mnoge mogućnosti za ustanove u kulturi koje se bave neformalnim obrazovanjem. Erasmus+, kako piše Kosor (2016), usmjeren je na jačanje znanja i vještina te zapošljivosti europskih građana, kao i na unaprjeđivanje obrazovanja, osposobljavanja te rada u području mladih i sporta. Nastao je kao program studentske razmjene, a u međuvremenu prerastao je u program za sve generacije u čije se aktivnosti mogu uključiti brojne organizacije: odgojno-obrazovne ustanove, udruge, poduzeća, gradovi, općine i županije, muzeji, knjižnice te ostale javne i privatne organizacije.

Program Erasmus+ itekako ispunjava sve uvjete za cjeloživotno obrazovanje knjižničara, posebice u dijelu neformalnih oblika obrazovanja. Knjižnice u svojoj misiji imaju posebno zacrtan aspekt obrazovanja te se već i sa svojim dosadašnjim aktivnostima uklapaju u zacrtane ciljeve ovog programa: uključivost i raznolikost, digitalna tranzicija, borba protiv klimatskih promjena te sudjelovanje u demokratskom životu, zajedničkim vrijednostima i građanskom angažmanu.

Prilika za knjižničare

Erasmus+ program dosad je bio poznat po uključivanju uglavnom odgojno-obrazovnih ustanova. Knjižnice i knjižničari tako su sudjelovali kao neobrazovno osoblje unutar odgojno-obrazovnih ustanova. Posljednjih su godina knjižnice, posebice narodne knjižnice, prepoznate kao poželjan partner u segmentu obrazovanja odraslih u sferi neformalnih oblika obrazovanja. Upravo ovaj europski program ispunjava niz uvjeta koji su od strateškog interesa baštinskih ustanova, pa tako i knjižnica. Kao što je prethodno spomenuto, ispunjava uvjet za cjeloživotno obrazovanje knjižničara. Ovim programom može se iskoristiti prilika za osobno napredovanje u različitim kompetencijama i vještinama pred kojima se danas knjižničari nalaze, osobito u svijetu brzih promjena, korištenja različitih tehnologija i slično. Može ga se iskoristiti kao svojevrsnu nagradu za djelatnike s obzirom na ograničene budžete knjižnica, u kojima često nema prostora za financiranje putovanja, osobito međunarodnih putovanja. Riječ je o programu u kojem se dobivaju bespovratna sredstva, bez dodatnih troškova za prijavitelja, a zacrtani financijski budžeti vrlo su jednostavno postavljeni.

U segmentu obrazovanja odraslih moguće je sudjelovati s projektima mobilnosti u inozemstvu za osoblje i polaznike tzv. Ključne aktivnosti 1 – KA1 ili s projektima partnerstva

za suradnju – mala ili suradnička tzv. Ključna aktivnost 2 – KA2. U ovom članku bit će riječ ponajprije o dobrobitima prijave projekata za KA1.

U novom programskom razdoblju otvorile su se razne mogućnosti sudjelovanja u mobilnosti – postoji mogućnost mobilnosti osoblja, mobilnosti polaznika ili pak zvanje stručnjaka za osoblje koje se osposobljava. Profesionalno usavršavanje u inozemstvu moguće je praćenjem rada (engl. *job shadowing*) ili pak pohađanjem organiziranih tečajeva.

Tri su načina kako se može sudjelovati u Erasmus+ programu:

1. kratkoročni projekti za mobilnost – razdoblje od 6 do 18 mjeseci; to je najbolji oblik prijave za one koji se prvi put prijavljuju ili žele tek ograničeno sudjelovati
2. akreditirani projekti – ustanova koja dobije Erasmus akreditaciju ima mogućnost dugoročnijeg pristupa sredstvima Erasmus+ programa
3. konzorciji – način prijave zajedničkog projekta više različitih ustanova od kojih je jedna koordinator.

Kako bi se što bolje pripremili za mobilnost u novom ciklusu Erasmus+ programa, predviđeni su i pripremni posjeti ustanovama partnerima. O svemu tome mogu se potražiti detaljne informacije u *Vodiču za program Erasmus+ (2023)*.

Za sudjelovanje u programu potrebno je osmisлити projekt u skladu s već ranije istaknutim ciljevima, registrirati ustanovu u *online* sustavu Europske komisije radi dobivanja identifikacijskog broja (OID broj) te putem *online* obrasca prijaviti projekt. Jednom kad projekt uspješno prođe na natječaju, ustanova potpisuje ugovor s nacionalnom agencijom za provedbu Erasmus+ programa. U primjeru Hrvatske to je Agencija za mobilnost i programe EU. Financijska potpora isplaćuje se u roku od 30 dana od potpisivanja ugovora i to u iznosu od 80 % ukupnog iznosa ugovora, dok se ostalih 20 % isplaćuje nakon ocjene završnog izvješća o provedbi projekta.

Financijska potpora sastoji se od organizacijske potpore, potpore za putovanje, pojedinačnih potpora, potpora uključenosti, troškova pripremnog posjeta, troškova tečajeva, jezične potpore te izvanrednih troškova. Iako se financijski budžeti čine složenim, u provedbi KA1 projekata oni su vrlo precizno određeni i jednostavno postavljeni prilikom sastavljanja financijskog izvješća. Riječ je o troškovima koji su svi usko povezani s organizacijom mobilnosti sudionika. Kako navodi Kosor (2016), moguće je usklađivati proračun preraspodjelom sredstava unutar stavki, što olakšava usklađivanje s potrebama provedbe projekta. Sve proračunske troškove ustanova prikuplja, čuva i s njima postupa sukladno nacionalnim propisima, a nacionalna agencija može tražiti tu dokumentaciju na uvid.

Odabir sudionika za mobilnost mora biti transparentan, sa sudionicima je potrebno potpisati ugovor kojim se propisuju obveze tijekom i nakon mobilnosti, a sama mobilnost

mora biti provedena prema europskim standardima. Nakon mobilnosti sudioniku se izdaje potvrda o sudjelovanju, prikuplja se izvješće te se izrađuje evaluacija projekta (Kosor, 2016: 125).

Diseminacija je jednako važan dio provedbe projekta kao i mobilnost. Važna je radi upoznavanja što šire publike s rezultatima projekta. Diseminacija nije samo promocija, već uključuje i održivost projekta te je inspiracija za druge. Glavno je obilježje diseminacije to da ona traje i nakon što projekt završi (Strano, 2021).

Završno izvješće kruna je projekta provedenog u sklopu Erasmus+ programa te ujedno i uvjet za isplatu posljednjih 20 % financijske potpore. Završno izvješće također se ispunjava putem *online* obrazaca te ga provjerava nacionalna agencija (Kosor, 2016: 150–151).

Primjer Knjižnica grada Zagreba

Knjižnice grada Zagreba prvi su se put prijavile na Erasmus+ program na natječaj 2020. godine s projektom *Upoznajemo druge*. Projekt je osmišljen temeljem već postojećih aktivnosti koje su se provodile za osjetljivu skupinu izbjeglica i migranata. Željelo se djelatnike potaknuti na osmišljavanje novih programa, ali i okrupnjavanje postojećih. Ideja je bila da mobilnošću djelatnici dodatno pospješe komunikacijske vještine s osobama različitih kulturoloških i društvenih prilika, ali i ojačaju kapacitet u korištenju novih tehnologija.

Knjižnice grada Zagreba mobilnost su željele provesti praćenjem rada kolega u sličnim ustanovama. Postoje različiti načini kako se mogu pronaći partnerske ustanove, među njima je platforma EPALE na kojoj se mogu pretraživati ustanove koje su već sudjelovale u Erasmus+ programu. Knjižnice grada Zagreba odlučile su se za izravnu komunikaciju s Knjižnicom Krakov, s kojom je već bio potpisan sporazum o suradnji, te s gradskom knjižnicom u Kopenhagenu, koja je uputila na suradnju s njihovom podružnicom Nørrebro.

Takva odluka uslijedila je nakon neuspješnog pokušaja uspostave suradnje s knjižnicom Deichmann u Oslu te gradskom knjižnicom u Stuttgartu. Naime, Knjižnice grada Zagreba ušle su u projekt u najgorem mogućem trenutku, uoči proglašenja epidemije bolesti COVID-19 dok su na snazi bile mnoge epidemiološke mjere, uključujući i zatvorenost knjižnica. Usprkos izazovima, uz snažnu potporu Agencije za mobilnost i programe EU te produljenje projekta do 2022. godine, mobilnost je uspješno provedena u rujnu 2021. godine. Ukupno četiri djelatnika otputovala su u Krakov i Kopenhagen. Radi jednostavnosti provođenja projekta, mobilnost je organizirana uz pomoć putničke agencije, za kraće razdoblje od pet dana (dva dana putovanja i tri dana mobilnosti). Koordinator projekta bio je zadužen za cjelokupnu organizaciju provedbe projekta: izrađeni su informativni materijali za sudionike mobilnosti; plan mobilnosti unaprijed je dogovoren s ustanovama primateljicama; potpisani

su svi potrebni ugovori; s obzirom na to da su svi troškovi unaprijed osigurani, sudionicima su isplaćene samo dnevnice. Već i samo iskustvo putovanja tijekom pandemije bilo je posebno i vrijedno. Praćenje rada odvijalo se na razne načine – od sudjelovanja na okruglom stolu do susreta s predstavnicima lokalnih udruga i aktivista koji su angažirani u radu na obrazovnim programima za izbjeglice u knjižnicama (slika 1). Bilo je izazova i u ostvarivanju zacrtanih ciljeva u projektu. Naime, sudionici mobilnosti u Krakovu nisu mogli promatrati rad kolega baš s izbjeglicama i migrantima zbog tadašnje poljske politike prema izbjeglicama s Bliskog istoka. No razmijenili su svoja iskustva u radu s tom skupinom korisnika i time ispunili svrhu mobilnosti (slika 2).

Slika 1. Sudionice mobilnosti u Kopenhagenu s predstavnicima lokalnih udruga

Slika 2. Sudionica mobilnosti u Krakovu predstavlja KGZ-ov program za izbjeglice

Uz izvješća s putovanja, sudionici mobilnosti aktivno su sudjelovali u diseminaciji projekta. Plan diseminacije osmišljen je upravo s njima jer su oni najbolji promotori dobrobiti projekta. Izrađeni su promotivni letci kako bi projekt ostao vidljiv i nakon završetka projektnog razdoblja, snimljeni su kratki videomaterijali, napravljen je plakat kojim se projekt promovirao na stručnim skupovima te je napisano više članaka i osvrti o provedenoj mobilnosti.

Završno izvješće projekta *Upoznajemo druge* na kraju je ocijenjeno vrlo visokom ocjenom. Taj dokument jednako je važan kao i prijavnica. Vođenje zacrtanim ciljevima u prijavnici, izvještajima o provedenoj mobilnosti te pitanjima na koja se mora odgovoriti u *online* obrascu – formula je koja je osigurala uspješno ispunjeno završno izvješće.

Sudjelovanje u projektu osnažilo je ustanovu za nastavak aktivnosti u Erasmus+ programu te su Knjižnice grada Zagreba 2022. godine dobile Erasmus akreditaciju u području obrazovanja odraslih. Time su ustanovi osigurana sredstva za učvršćivanje međunarodne suradnje i razmjenu prakse s inozemnim partnerima, za stvaranje novih iskustva, ali i za jačanje promotivnih aktivnosti. Erasmus akreditaciju Knjižnice grada Zagreba iskoristit će za dodatni razvoj poslovanja te kao poticaj djelatnicima za inovacije u svakodnevnom radu.

Erasmus ambasador

Agencija za mobilnost i programe EU imenovala je petero Erasmus ambasadora za područje obrazovanja odraslih za razdoblje 2022. – 2024. godine. Riječ je o iskusnim korisnicima koji su razvijali i provodili uspješne Erasmus+ projekte. Njihova je uloga promovirati Erasmus+ diljem Hrvatske, informirati o mogućnostima koje program pruža, a organizacijama zainteresiranim za sudjelovanje u programu, kao i Erasmus+ korisnicima, pružiti praktične savjete za što uspješniju pripremu projektnih prijedloga i provedbu projekata. Među tih petero ambasadora jedan je i knjižničar¹ čije su aktivnosti usmjerene prema poticanju knjižničarske zajednice na veći angažman za sudjelovanje u Erasmus+ programu. Važnost sve većeg angažmana u tom programu Europske unije potvrđuju i izlaganja na 14. savjetovanju za narodne knjižnice u RH, na kojemu je jedna cijela sesija bila posvećena projektima Erasmus+ programa. Erasmus ambasadori na toj su konferenciji ujedno održali više radionica o mogućnostima sudjelovanja (slika 3).

---

¹ Za uspješno proveden projekt *Upoznajemo druge* Janja Maras iz Knjižnica grada Zagreba imenovana je Erasmus ambasadorom u području obrazovanja odraslih. Dostupno na: <https://www.ampeu.hr/novosti/imenovani-erasmus-ambasadori> [27.10.2023.]

Slika 3. Erasmus ambasadorica na radionici na 14. savjetovanju za narodne knjižnice u RH u Dubrovniku

Zaključak

Višestruke koristi sudjelovanja u Erasmus+ programu potvrdile su sve knjižnice sudionice koje su prijavljivale svoje projekte. Taj europski program osigurava knjižničarima mogućnost cjeloživotnog obrazovanja, posebice u dijelu neformalnih oblika obrazovanja. Sudionici u programu imaju priliku razvijati različite kompetencije i vještine koje su knjižničarima svakodnevno potrebne. Ustanova s druge strane jača svoje međunarodne odnose te se otvara prilika za upoznavanje i primjenu inozemnih praksi. To su samo neke od izravnih koristi, dok sudjelovanje u europskim programima donosi još cijeli niz neizravnih koristi poput jačanja kompetencija za projektni menadžment, promotivne aktivnosti, razvoj novih usluga i slično.

Literatura

1. *Agencija za mobilnost i programe EU*. Dostupno na: <https://www.ampeu.hr/> [27.10.2023.]
2. Ciglar, S. i Bunić Stanković, I. (2021) Erasmus+ projekt Upoznajemo druge i program Drugi pogled u Krakovu. *Bez uveza*, 1(1). Dostupno na: [Bez uveza - Erasmus+ projekt Upoznajemo druge i program Drugi pogled u Krakovu \(google.com\)](#) [27.10.2023.]
3. Dragaš, B. i Ercegovac, S. (2021) Projekt Upoznajemo druge – naše kopenhaško iskustvo. *Bez uveza*, 1(1). Dostupno na: [Bez uveza - Projekt Upoznajemo druge: naše kopenhaško iskustvo \(google.com\)](#) [27.10.2023.]
4. *Etički kodeks Hrvatskog knjižničarskog društva*. Dostupno na: https://www.hkdrustvo.hr/hr/eticki_kodeks/ [27.10.2023.]

5. KGZ (2023) „Knjižnice grada Zagreba dobile Erasmus akreditaciju“, 19. 1. Dostupno na: <https://www.kgz.hr/hr/novosti/knjiznice-grada-zagreba-dobile-erasmus-akreditaciju/62396> [27.10.2023.]
6. Kosor, K., Petričko, I., Vargić, H. et al. (2016) *Priprema, pozor, Erasmus+ : priručnik za pripremu i provedbu projekata financiranih iz programa Erasmus+*. Zagreb: Tim4pin.
7. Maras, J. (2022) Kako sam postala Erasmus+ ambasadorica. *Bez uveza*, 2(4). Dostupno na: [Bez uveza - Kako sam postala Erasmus+ ambasadorica \(google.com\)](#) [27.10.2023.]
8. Maštrović, T. (2009) Projekt „Cjeloživotno učenje knjižničara : ishodi učenja i fleksibilnost“. U: Horvat, A. i Machala, D. (ur.) *Cjeloživotno učenje knjižničara : ishodi učenja i fleksibilnost*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Str. 13–19.
9. Strano, A., Mariani, J., Alhoudo, A. i Kittler, N. (2021) *Vodič za uspješnu komunikaciju projekta*. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije. Dostupno na: <https://www.ampeu.hr/files/Vodi%4%8d-za-uspje%5%a1nu-komunikaciju-o-projektu.pdf> [27.10.2023.]
10. Vodič kroz program Erasmus+ (2023) Erasmus+, 4. 4. Dostupno na: https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sites/default/files/2023-04/ErasmusplusProgramme-Guide2023-v3_en.pdf [27.10.2023.]